

Moja Polska *Niepodległa*

Historia Mielca

Czasy

I wojny światowej

W 1853 roku Mielec został miastem powiatowym obejmującym obszar, na którym znajdowało się 106 osad i 91 gmin katastralnych. W 1892 roku przy ulicy Kościuszki powstał budynek Rady Miejskiej oraz koszary żandarmerii. W 1900 rozwój powiatowego miasta przerwał ogromny pożar, który strawił 3/4 obszaru Mielca. Rok później zwrócono się do Sejmu Krajowego o państwową pożyczkę w wysokości 100 000 koron przeznaczoną na odbudowę miasta.

Czasy I wojny światowej

Otrzymano bezzwrotną zapomogę w kwocie 12 000 koron. Na początku dwudziestego wieku mielecki rynek otoczony był rzędem murowanych kamieniczek, wzniesiono gmach sądu (1902), utworzono i zbudowano gimnazjum (1912) oraz siedzibę Rady Powiatowej. Rozwój miasta został przerwany przez wybuch I wojny światowej, która była przyczyną wielu zniszczeń i nadwyreżyła potencjał ludności powiatu mieleckiego.

Widok Mielca od strony Wisłoki z 1847 r. autorstwa Macieja Bogusza Stęczyńskiego.

Czasy I wojny światowej

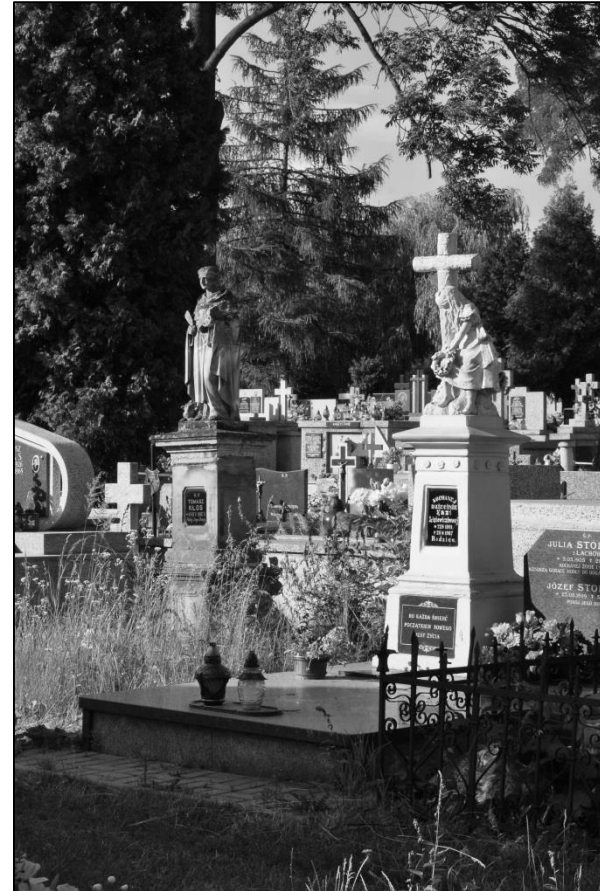
Działania wojenne, z charakterystycznymi dla tamtego czasu przemarszami wielkich armii, miały miejsce także na ziemi mieleckiej. Toczyły się tu walki jesienią 1914 i w maju 1915 roku. Przez okoliczne pola i lasy ciągnęły się setki kilometrów

okopów, dokonywano masowych rekwizycji, prowadzono ostrzał artyleryjski miasta, niektóre wsie, jak pobliska Żarówka zostały zniszczone.

Czasy I wojny światowej

Mielec był zajmowany przez Rosjan dwukrotnie, i potem odbijany przez wojska austriacko-węgierskie, skutecznie i na trwałe dopiero w maju 1915 r. W regionie mieleckim pozostało po tych wydarzeniach kilkanaście cmentarzy wojennych.

Dwudziestolecie międzywojenne

W latach międzywojennych wybudowano w mieście wiele brukowanych ulic, zakładów rzemieślniczych, placówek handlowych i prywatną elektrownię. W 1934 roku region mielecki nawiedziła największa powódź, która zniszczyła ponad 11 tysięcy gospodarstw.

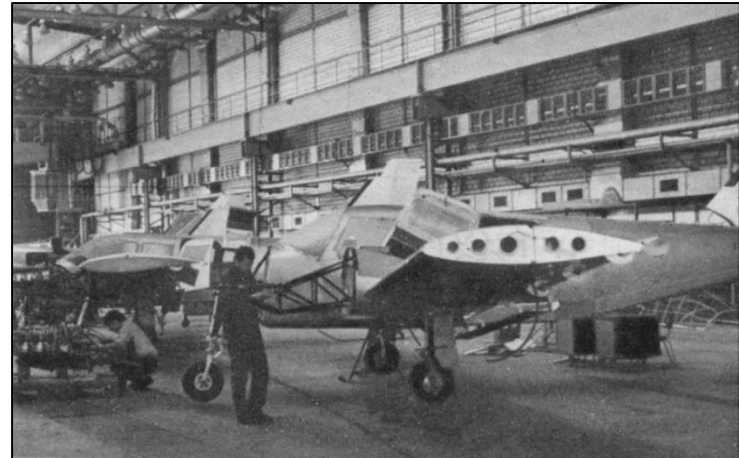
Dwudziestolecie międzywojenne

W 1936 roku w ramach rozwoju Centralnego Okręgu Przemysłowego powstała w Mielcu państwowa fabryka płatowców (Państwowe Zakłady Lotnicze – Wytwórnia Płatowców nr 2), gdzie rozpoczęto budowę samolotu bombowego PZL P-37 „Łoś”. Budowa zakładu lotniczego pociągnęła za sobą rozwój infrastruktury mieszkaniowej, zbudowano osiedle dla pracowników fabryki oraz domy dla kadry kierowniczej.

Dwudziestolecie międzywojenne

Do września 1939 roku zdołano w niej zbudować w całości sześć łosi. Zaledwie trzy oddano do użytku armii, 6 września dwa odleciały do bazy w lotniczej w Małaszewiczach, a trzeci został uszkodzony podczas próby odlotu. Po niemieckich nalotach z 2 września, praca w PZL WP 2 ustała. Załoga zakładu przed ewakuacją zniszczyła ważniejsze urządzenia, maszyny produkcyjne, samoloty będące w trakcie produkcji i dokumentację techniczną. Zdewastowano dwa niemal gotowe do lotu łosie oraz spalono magazyn paliw.

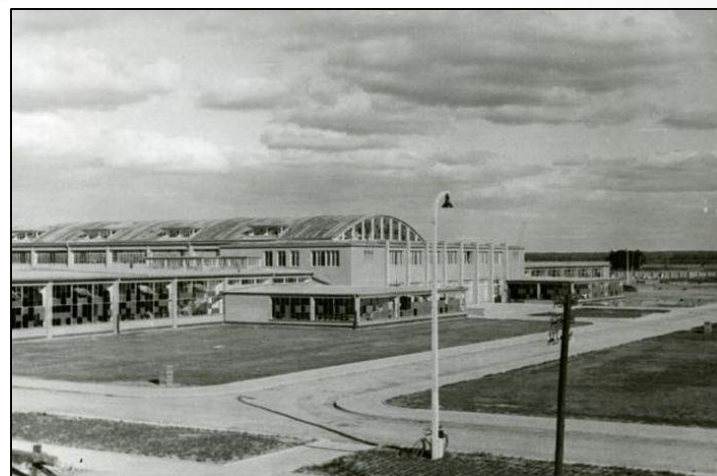
Dwudziestolecie międzywojenne

Niemcy przejęli zakład 13 września. Po naprawie zniszczeń w PZL WP2, przemianowanym na Flugzeugwerk, zakład włączono do produkcji i remontów samolotów Luftwaffe, produkując usterzenie do niemieckich samolotów bombowych, m.in. He-111 i He-117.

II wojna światowa

2 września 1939 roku, koło godziny jedenastej, eskadra Luftwaffe złożona z 12 bombowców Dornier Do 17 dokonała bombardowania wytwórni samolotów oraz ostrzelano miasto. Śmierć poniosło 6 osób z obrony przeciwlotniczej, a kilka zostało rannych. Infrastruktura miasta nie odniosła dużych strat. Zbombardowaniu uległa linia kolejowa na odcinkach Jaślany – Padew oraz Dębica – Mielec – Rozwadów, powtórzyły się 6, 7 i 8 września. 8 września zniszczeniu uległ most na rzece Wisłóce.

II wojna światowa

W okolicach Zdziarza jednostki polskie urządziły zasadzkę, w którą wpadł w zwiadowca na motocyklu, a w kolejnym patrolu wysłanym w okolice Radomyśla zginął niemiecki major. Wówczas Niemcy postanowili otworzyć ogień artyleryjski. Do Radomyśla dotarły pierwsze regularne oddziały niemieckie. Przygotowanym polskim jednostkom udało się odeprzeć pierwszy atak, zdobywając dodatkowo na wrogu dwa karabiny maszynowe. Wtedy do ataku Niemcy posłali cały batalion piechoty, wspomagany przez artylerię. Polacy z II batalionu, po 4 godzinnych walkach na przedpolu, musieli ustąpić przeważającym siłom wroga i rozpoczęli odwrót na Mielec. Radomyśl przeszedł w ręce hitlerowców, którzy stracili w walkach około 30 osób, a w wyniku walk wiele budynków zostało zniszczonych. Po wkroczeniu nazistów do Radomyśla zginęli też pierwsi cywile.

II wojna światowa

Również w Partyni doszło do potyczki. Oddział ostonowy 16 pp. Ziemi Tarnowskiej, dowodzony przez por. Józefa Urbaniaka, z grupą żołnierzy obrony narodowej unieruchomił 3 czołgi wroga, lecz czwarty zdołał się wycofać i prowadząc ostrzał zniszczył zabudowania dworskie.

W zaistniałej sytuacji Polacy bez strat wycofali się w kierunku Mielca.

II wojna światowa

Mimo że przez Mielec wycofywały się polskie wojska, to nie doszło do zorganizowanej obrony miasta, ani zakładu lotniczego, gdyż kolejną linię obrony zaplanowano na rzece San. Również i jednostki niemieckie nie zaatakowały, chcąc zdobyć bez zniszczeń nowoczesną fabrykę PZL. O incydencie wymiany ognia, świadczy jednak mogiła polskich żołnierzy, pochowanych na cmentarzu parafialnym w Mielcu we wrześniu 1939 roku.

II wojna światowa

Od 10 do 13 września walki trwały ciągle na północ od Mielca. Niemieckie oddziały wsparte kolejnymi jednostkami, z Dąbrowy Tarnowskiej i Radomyśla Wielkiego oraz od północnego zachodu na Baranów. Wydany został rozkaz o oderwaniu się jednostek polskich od niemieckich i z 11 na 12 września 120 osobowa grupa żołnierzy WP wycofująca się z Borowej, stoczyła w Pławie potyczkę z Niemcami, w której zginął sierżant A. Słabosz z Zawiercia, a kilku żołnierzy dostało się do niewoli.

15 września cała ziemia mielecka znalazła się pod okupacją.

II wojna światowa

W marcu 1943 roku oddział partyzancki „Jędrusie” przy współpracy członków Armii Krajowej i Gwardii Ludowej rozbił mieleckie więzienie Gestapo i uwolnił 126 więźniów. Również w marcu tego roku partyzanci Gwardii Ludowej dokonali udanego zamachu na szefa miejscowego Gestapo i komendanta policji.

II wojna światowa

29 lipca 1944 roku przód wojsk sowieckich z oddziałów 1178 i 1176 pułku 350 Dywizji 13, dzięki pomocy mieszkańców Siedleszczan udało im się sforsować Wisłę i utworzyć przyczółek Baranowsko-Sandomierski. 31 VII 1944 roku rano wkroczyły od strony Baranowa do Padwi pierwsze oddziały sowieckie. Były to formacje saperów, które miały za zadanie budować most na Wiśle w rejonie Krzemienicy. W tym czasie wojska niemieckie zdążyły umocnić pozycje w rejonie Złotnik, Chorzelowa, zakładów lotniczych oraz lager na osiedlu Smoczka (aż do Biesiadki). Utworzenie przyczółka przez Armię Czerwoną na Wiśle zniszczyło plany obrony niemieckiej na Wiśle i Wistoce. Wydano jednak rozkaz natychmiastowego zlikwidowania tego przyczółka, które rozpoczęło się 3 sierpnia uderzeniem wojsk niemieckich z Tarnobrzega i Złotnik, Chorzelowa oraz Cyranki.

II wojna światowa

W dniach 4 i 5 sierpnia walki toczyły się w rejonie miejscowości Wola

Zdakowska, Padew, Jaślany, Czajkowa. W dniach 4 i 5 sierpnia 5 Armia Gwardyjska dzięki pomocy artylerii i lotnictwa rozszerzyła przyczółek Baranowsko-Sandomierski oraz sforsowała Wisłokę w dolnym jej biegu i nacierała w kierunku południowo-zachodnim na Tarnów. Droga z Tarnowa do okręgu przemysłowego na Śląsk stała się zagrożona zajęciem przez Sowietów, więc wojska niemieckie zmuszone zostały do wycofania się z Mielca oraz z Borowy, Glin Małych, Rzędzianowic i Sadkowej Góry.

II wojna światowa

W ramach akcji „Burza” podczas wkraczania wojsk sowieckich do Mielca walczyła też mielecka Armia Krajowa. W dniach 28 lipca – 6 sierpnia w ramach tej akcji stoczono wiele potyczek z cofającymi się wojskami niemieckimi. Grupa AK „Hejnał” po opuszczeniu przez Niemców fabryki samolotów, objęła w nich straż zabezpieczając pozostawiony majątek.

II wojna światowa

Mielec spod okupacji niemieckiej wyzwolony został 6 sierpnia 1944 r. przez wojska 1 Frontu Ukraińskiego Armii Czerwonej z pomocą oddziałów Armii Krajowej dowodzonych przez K. Łubieńskiego. Wojska niemieckie, które wycofały się z Mielca, atakowane były przez lokalne oddziały Armii Krajowej. Wehrmacht uznał za konieczne wycofanie się z miasta z powodu sytuacji na froncie w okolicy trwały walki z armią radziecką, która nad Wisłą utworzyła swój przyczółek i spychała wojska niemieckie na południe.

Czasy powojenne

Po wyzwoleniu miasta w 1944 roku powołano na terenie przedwojennych zakładów lotniczych nową fabrykę. Początkowo naprawiano tam zepsute na froncie samoloty radzieckie, a już po całkowitym wyzwoleniu kraju i kapitulacji III Rzeszy przestawiono się na przemysł cywilny. Ze względu na powojenne zapotrzebowania Polski produkowano tam m.in. wagi, garnki oraz nadwozia do autobusów i wozów strażackich. Jeszcze przed II wojną światową zakupiono dla PZL Mielec prasy do metalu. Były one tak duże, że nie wywieźli ich ani uciekający Niemcy, ani Rosjanie w 1945 roku.

Czasy powojenne

Po wojnie, kiedy zrujnowano przemysł motoryzacyjny, prasy te przydały się do produkcji części głęboko tłoczonych do ciągnika Ursus C-45. Zmiany w produkcji przesądziły o zmianie nazwy: w 1949 roku na Wytwórnie Sprzętu Komunikacyjnego i w 1952 roku na Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego PZL Mielec (WSK-PZL Mielec). Zakład ten był podstawowym źródłem zatrudnienia dla osób na terenie Mielca i okolicznych gmin oraz ośrodkiem kształtującym życie w mieście. W okresie jego działalności wyprodukowano w nim ponad 16 tysięcy samolotów własnej konstrukcji oraz licencjonowanych, głównie na eksport do byłego ZSRR.

Czasy powojenne

W Mielcu istniał ośrodek sportowy, którego wizytówką była drużyna piłkarska odnosząca wiele sukcesów na krajowej i zagranicznej arenie sportowej. Rozwój infrastruktury budowlanej zwrócony był głównie na budownictwo osiedli, budynków administracji publicznej oraz sieci dróg w mieście i okolicach.

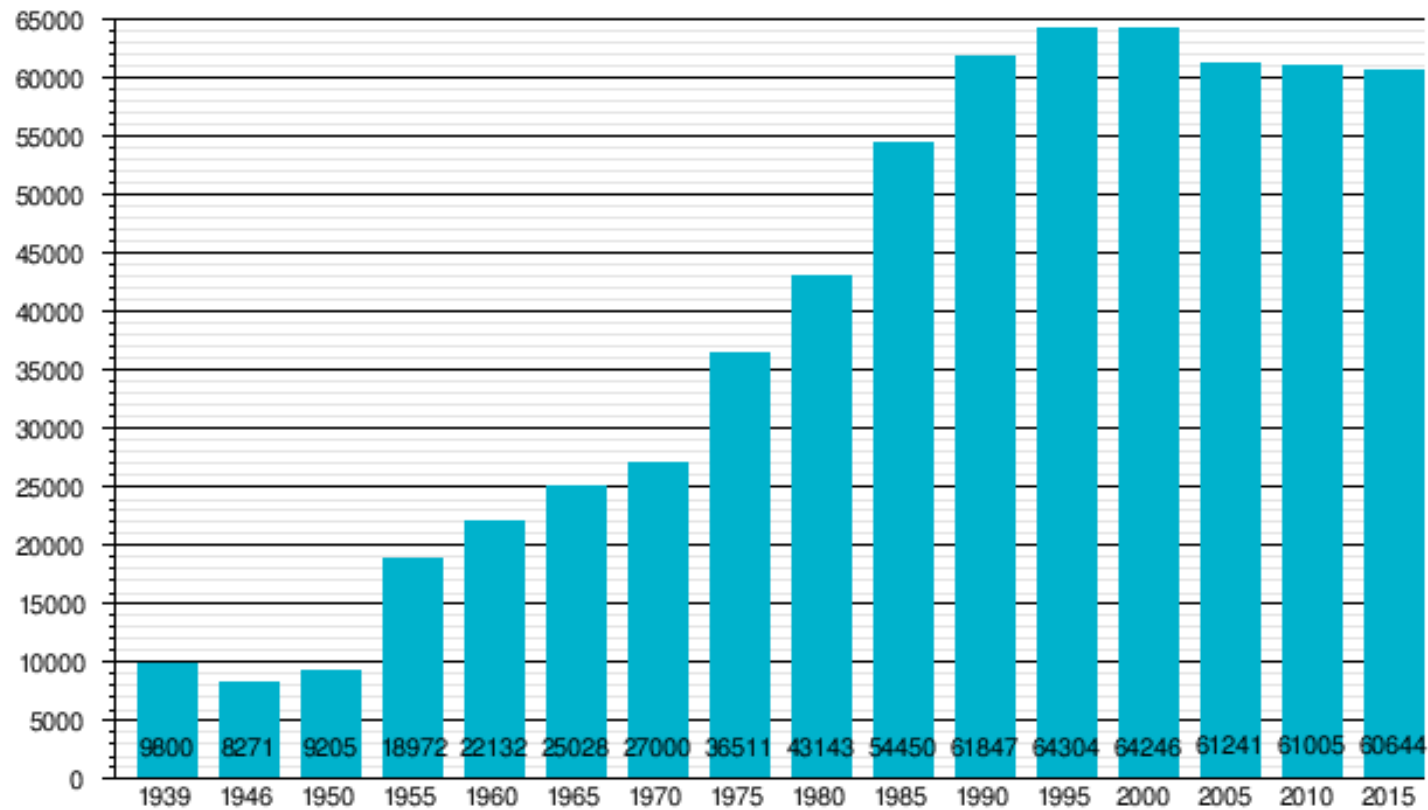

Czasy powojenne

W 1995 roku w Mielcu powstała pierwsza w Polsce Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK MIELEC. 16 marca 2007 wytwórnia Sikorsky Aircraft Corporation nabyła PZL Mielec od rządu polskiego z zamiarem rozpoczęcia produkcji śmigłowców.

Ludność Mielca

Ludność Mielca ogółem w latach 1939–2010

Mieleckie produkty

Dawne mieleckie produkty

- PZL.37 Łoś – bombowiec
- WSK-Mielec M-15 (Belphegor) – odrzutowiec rolniczy
- PZL TS-11 Iskra – odrzutowiec szkolno-treningowy
- PZL I-22 Iryda (później oznaczana jako M93 i M96) – odrzutowiec szkolno-bojowy
- PZL M-20 Mewa – samolot dyspozycyjny^l
- PZL M26 Iskierka – samolot szkolny
- lodówki WSK i sprzętu AGD
- seryjny mikrosamochód Mikrus
- samochód małoseryjny Gepard
- luksusowe samochody sportowe Leopard 6 Litre Roadster
- silniki na licencji angielskiego Leylanda do samochodów osobowych, ciężarowych, autobusów itd.
- ciężkie silniki wysokoprężne

Współczesne mieleckie produkty

- PZL M28 Skytruck- samolot wielozadaniowy
- PZL M28B Bryza – samolot wielozadaniowy
- PZL M18 Dromader – samolot rolniczy i gaśniczy
- S-70i Black Hawk – średni wielozadaniowy amerykański śmigłowiec transportowy (produkcja kabin i montaż końcowy całych śmigłowców)
- Samolot AT-3 i AT-4
- samochody Cobra – małoseryjne, sportowe repliki^l
- wózki golfowe i użytkowe Melex z napędem elektrycznym
- elektronika użytkowa R&G
- meble Black Red White
- podzespoły do produkcji samochodów
- klocki Cobi
- kosiarki spalinowe Husqvarna
- lody z Zielona Budka
- płyty wiórowe, MDF, panele podłogowe, blaty – Kronospan

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 2-7690

RYNEK MIASTA MIELEC
PLACE DU MARCHÉ DE MIELEC (CHEF LIEU DE DISTRICT)

Prezentacje przygotował
Cyprian Getinger

Bibliografia

- https://www.facebook.com/pg/dawnymielec/photos/?ref=page_internal
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Mielec>
- <http://www.mielec.pl/mielec/historia/>
- <http://tmzm.mielec.pl/archiwum/m2HP.htm>